

ĐIỀU KHOẢN THAM CHIẾU

ĐÁNH GIÁ TÍNH PHÙ HỢP, ĐỘ BAO PHỦ VÀ SỰ THAM GIA CỦA LAO ĐỘNG PHI CHÍNH THỨC TRONG BẢO HIỂM XÃ HỘI TỰ NGUYỆN

I. BỐI CẢNH

Sau 11 năm thực hiện chính sách BHXH tự nguyện, tính đến cuối năm 2018, cả nước có 270 nghìn người tham gia, chiếm khoảng 1,8% tổng số người tham gia BHXH, tương đương với khoảng 0,55% lực lượng lao động (LLLĐ) trong độ tuổi. Đây là một kết quả khá khiêm tốn so với quyền lợi ưu việt của chính sách và kỳ vọng khi chính sách được ban hành¹.

Kết quả “*Tham vấn về tiếp cận BHXH tự nguyện của nhóm lao động*” vào tháng 12/2018 cũng cho thấy: Tỷ lệ tham gia Bảo hiểm xã hội (BHXHTN) của lao động phi chính thức rất thấp, chiếm tỷ lệ 3.14% tổng số lao động. Số liệu từ GSO (2016), thì lao động phi chính thức tham gia BHXH tự nguyện chỉ đạt 1.9% trong tổng số lao động phi chính thức). “Người lao động làm việc trong khu vực phi chính thức ít được hưởng các chế độ phúc lợi theo quy định của luật Bảo hiểm xã hội, Bộ Luật lao động hoặc các chế độ đãi ngộ riêng từ người sử dụng lao động. Khảo sát cũng cho thấy: “Có tới 42.7% số lao động phi chính thức (tương ứng với 213 người) được hỏi có nhu cầu tham gia BHXHHTN. Trong số 285 người trả lời không có nhu cầu tham gia, lại có tới 42.7% số lao động cho rằng họ có thể sẽ tham gia BHXHHTN nếu được nhà nước hỗ trợ thêm ở một số nội dung như bổ sung chế độ BHXHHTN, giảm thời gian đóng, giảm mức đóng, tăng hỗ trợ...”.

Nguyện vọng của NLĐ mong muốn bổ sung các chế độ trong chính sách BHXHHTN như: chế độ thai sản, chế độ ốm đau, tai nạn lao động.

Tuy vậy, cũng theo kết quả tham vấn này, hầu hết NLĐ đều cho rằng thời gian đóng BHXHHTN tối thiểu 20 năm để hưởng lương hưu theo như quy định hiện nay là quá dài. Điều này cũng là một trong những nguyên nhân khiến các chế độ của BHXHHTN không thực sự hấp dẫn NLĐ do phần nhiều NLĐ đều ở độ tuổi trung niên trở

¹ <https://nhandan.com.vn/xahoi/bhxh-va-cuoc-song/item/42219002-de-xuat-thi-diem-ba-goi-bao-hiem-xa-hoi-tu-nguyen-ngan-han-linh-hoat.html>

lên, với thời gian đóng như hiện nay NLD vẫn chưa nhận được lương hưu khi hết tuổi lao động.

Đại dịch COVID19 vừa rồi cho thấy, nhóm người lao động phi chính thức, lao động mất và giảm việc làm và thu nhập lớn, đối diện với nguy cơ cao rơi vào đói nghèo. Hệ thống và các chính sách an sinh xã hội, bảo hiểm xã hội hiện tại không có thông tin dữ liệu về và các chế độ hỗ trợ cho nhóm người lao động này và hỗ trợ nhóm lao động này khi bị giảm và mất việc làm và thu nhập. Để giải quyết tình hình này, Chính phủ đã thông qua Nghị quyết 42/NQ-CP ngày 09/04/2020 hỗ trợ thu nhập cho nhóm lao động tự do bị ảnh hưởng bởi COVID19.

Năm 2019, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội vừa có tờ trình Chính phủ về Đề án thực hiện thí điểm gói bảo hiểm xã hội tự nguyện ngắn hạn và linh hoạt. Theo đề án, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội đề xuất bổ sung 3 phương án ngắn hạn mới gồm: (i) Bảo hiểm xã hội tự nguyện hiện hành bổ sung chế độ thai sản; (ii) Bảo hiểm xã hội tự nguyện hiện hành bổ sung chế độ ốm đau và (iii) Bảo hiểm xã hội tự nguyện hiện hành bổ sung chế độ trợ cấp gia đình/trẻ em². Mục tiêu của Đề án là tạo điều kiện để người lao động phi chính thức có nhiều sự lựa chọn tham gia và thụ hưởng, khuyến khích người lao động phi chính thức tham gia đóng BHXH tự nguyện, góp phần mở rộng diện bao phủ BHXH theo tinh thần cải cách chính sách BHXH của Trung ương.

Mạng lưới Hành động vì lao động di cư (Network of Action for Migrant Workers - M.net) được thành lập từ năm 2014 với 06 thành viên ban đầu và nay phát triển thành 07 thành viên, là các tổ chức xã hội/tổ chức phi chính phủ trong nước, hoạt động tích cực nhằm bảo vệ và thúc đẩy quyền và tiếng nói của lao động di cư. Mnet đang được hỗ trợ tài chính và kỹ thuật của tổ chức Oxfam tại Việt Nam để triển khai dự án về Hỗ trợ nhóm lao động di cư tham gia vào các chính sách và chương trình an sinh xã hội.

II. MỤC TIÊU VÀ NỘI DUNG KHẢO SÁT

Khảo sát, thu thập ý kiến người lao động phi chính thức (có phân tách ra nhóm di cư), các cơ quan nhà nước, các nhà hoạch định chính sách và chuyên gia, các tổ chức xã hội về

² <https://nhandan.com.vn/xahoi/bhxh-va-cuoc-song/item/42219002-de-xuat-thi-diem-ba-goi-bao-hiem-xa-hoi-tu-nguyen-ngan-han-linh-hoat.html>

1. Tính phù hợp, độ bao phủ tới nhóm lao động phi chính thức của 3 gói BHXHN ngắn hạn linh hoạt được nêu trong Đề án Thực hiện thí điểm gói BHXHN ngắn hạn linh hoạt. Cụ thể là:
 - (i) Phân tích quyền lợi và khảo sát mong đợi của người lao động phi chính thức, có phân tách nhóm di cư, về 3 gói BHXHN ngắn hạn linh hoạt trong Đề án, tập trung vào khả năng tiếp cận tới chính sách và việc tham gia; sự phù hợp của chính sách với nhóm đối tượng và khả năng chi trả, của nhóm đối tượng, chi tiết:
 - (ii) Mức đóng, khả năng đóng của lao động trong khu vực kinh tế phi chính thức trong 3 gói BHXHN ngắn hạn linh hoạt, và 2 gói BHXH dài hạn: hưu trí và tử tuất.
 - (iii) Dự báo độ bao phủ của BHXHN, đặc biệt là 3 gói BHXHN ngắn hạn linh hoạt trong Đề án
 - (iv) Phân tích các ý kiến/quan điểm chuyên gia về giải pháp tăng cường độ bao phủ của BHXHN: kết hợp cả ngắn hạn và dài hạn, đặc biệt là bao phủ tới nhóm lao động phi chính thức.
 - (v) Soi chiếu, so sánh với nguyên tắc về ASXH phổ quát: Universality (ai cũng hưởng dịch vụ với chất lượng đồng đều khi gặp rủi ro); Gender transformation (hoán cải quyền lực dựa trên cơ sở giới) ; Human rights based (nhấn mạnh vai trò của nhà nước trong đảm bảo SP); Consistency with other public policies (health, education, labor policy); Solidarity (tái phân phối nguồn lực -đóng theo năng lực hưởng theo nhu cầu)
2. Nghiên cứu về cơ chế, chính sách an sinh xã hội hoặc BHXH tự nguyện phù hợp để hỗ trợ/đảm bảo thu nhập tối thiểu cho người lao động phi chính thức khi giảm và mất việc làm và thu nhập
 - a. Phân tích về mong đợi và quyền lợi của người lao động phi chính thức về cơ chế, chính sách hỗ trợ/đảm bảo thu nhập tối thiểu cho người lao động phi chính thức khi giảm và mất việc làm và thu nhập

- b. Phân tích về đề xuất cơ chế chính sách phù hợp hỗ trợ/ đảm bảo thu nhập tối thiểu của người lao động phi chính thức khi bị giảm và mất việc làm và thu nhập
- c. Phân tích soi chiếu tới các Công ước, hiệp định, kinh nghiệm, thông lệ quốc tế về hỗ trợ/ đảm bảo thu nhập tối thiểu của người lao động phi chính thức khi bị giảm và mất việc làm, và các nguyên tắc ASXH phổ quát được đề cập ở trên.

3. Phân tích, đánh giá

- a. Các lựa chọn chính sách của BHXH tự nguyện nói và cơ chế tài chính bảo hiểm (nguồn quỹ bảo hiểm, nguồn đóng góp từ người lao động, nguồn thu thuế của chính phủ và cơ chế chi trả) dựa trên dự báo độ bao phủ
- b. Thiết kế chính sách BHXH nói chung (năm 2021 sẽ sửa đổi luật BHXH) nhằm đảm bảo quyền lợi của người lao động phi chính thức; các nguyên tắc trong các công ước, hiệp định quốc tế mà Việt Nam đã tham gia liên quan, các nguyên tắc ASXH phổ quát sau nêu trên

4. Đề xuất các khuyến nghị nhằm tăng cường sự tiếp cận và hưởng lợi của lao động phi chính thức tới BHXH tự nguyện, đáp ứng mong đợi và quyền lợi của lao động phi chính thức; và dựa trên các phân tích, nghiên cứu chính sách; Công ước, hiệp định, kinh nghiệm, thông lệ quốc tế.

III. ĐỐI TƯỢNG KHẢO SÁT:

Tham vấn có thể được thực hiện đối với (i) người lao động phi chính thức nói chung, đặc biệt các nhóm đối tượng người lao động phi chính thức hiện đang được hỗ trợ bởi mạng lưới bao gồm: các nhóm người lao động bán hàng rong, các nhóm người lao động thu gom rác, các nhóm người lao động thu gom phế liệu, các nhóm người lao động giúp việc cho các cơ sở dịch vụ, các nhóm người lao động giúp việc gia đình... và (ii) các bên liên quan bao gồm: các cơ quan nhà nước, bảo hiểm xã hội, các nhà hoạch định chính sách và chuyên gia, các tổ chức xã hội.

Ngoài ra, nhóm tư vấn có thể đề xuất thêm các nhóm đối tượng tham vấn phù hợp khác đảm bảo kết quả đầu ra của tham vấn.

Mnet khuyến khích sử dụng, có sự tham gia của các nhóm lao động nông cốt trong quá trình khảo sát, thu thập thông tin đặc biệt là thu thập thông tin ở nhóm đối tượng.

Địa bàn: các tỉnh, thành phố hiện đang có các hoạt động của Mạng lưới hành động vì lao động bao gồm: Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh.

IV. KẾT QUẢ ĐẦU RA MONG MUỐN

01 Báo cáo đầy đủ (bằng tiếng Việt, không quá 50 trang)

- Đánh giá tính phù hợp, độ bao phủ của 3 phương án bảo hiểm xã hội tự nguyện ngắn hạn linh hoạt trong BHXHTN đối với lao động phi chính thức. Đề xuất các giải pháp nhằm tăng cường tiếp cận chính sách bảo hiểm xã hội tự nguyện của lao động phi chính thức.
- Đánh giá cơ chế, chính sách an sinh xã hội hoặc BHXH tự nguyện phù hợp để hỗ trợ/đảm bảo thu nhập tối thiểu cho người lao động phi chính thức khi giảm và mất việc làm và thu nhập

01 Báo cáo phân tích và khuyến nghị tóm tắt (không quá 5 trang)

V. KẾ HOẠCH TRIỂN KHAI THỰC HIỆN

STT	Hoạt động/đầu ra	Kết quả mong đợi	Thời gian
1	Hợp thống nhất dự thảo đề cương khảo sát, đánh giá	Mục tiêu, Nội dung phạm vi, phương pháp khảo sát, số lượng, đối tượng – thành phần khảo sát	15/6/2020– 20/6/2020
2	Ký kết hợp đồng, phân công nhiệm vụ của nhóm tham vấn	Hợp đồng tư vấn được ký kết	20/6/2020– 25/6/2020
3	Xây dựng bộ công cụ tham vấn	Bộ công cụ khảo sát được Mnet, Oxfam chấp nhận	25/6/2020- 15/7/2020
4	Rà soát chính sách trong và ngoài nước	Báo cáo kết quả rà soát	16/7/2020– 30/7/2020

5	Tổ chức tham vấn thực địa	Báo cáo tóm tắt kết quả thực địa	20/7/2020-30/7/2020
6	Xử lý số liệu và viết báo cáo	Dự thảo báo cáo lần 1	1/8/2020-30/8/2020
7	Tọa đàm tham vấn ý kiến của các bên liên quan cho Báo cáo	Biên bản góp ý dự thảo báo cáo 1	Tuần đầu tháng 9/2020
8	Hoàn thiện báo cáo	Báo cáo cuối cùng được Mnet, Oxfam chấp nhận	Trước 30/9/2020

VI. NGÂN SÁCH DỰ KIẾN:

Ngân sách dự kiến sẽ do nhóm tư vấn đề xuất thảo luận thống nhất với M.net. Ngân sách này là chi phí chi trả thù lao cho nhóm tư vấn. Các chi phí khác liên quan đến các cuộc họp, tham vấn ý kiến các bên có liên quan sẽ do Viện Light tổ chức và tự chi trả.

VII. TRÁCH NHIỆM CỦA CÁC BÊN

1. Trách nhiệm của bên tư vấn:

Nhóm Tư vấn sẽ phối hợp với Viện Light và:

- Chuẩn bị và trình bày dự thảo Hồ sơ kỹ thuật của nghiên cứu tại cuộc Họp Thảo luận và thống nhất nội dung và phương pháp nghiên cứu, hồ sơ kỹ thuật;
- Thực hiện nghiên cứu theo Kế hoạch triển khai đã thống nhất giữa hai bên;
- Chuẩn bị và trình bày dự thảo Báo cáo nghiên cứu tại cuộc họp thảo luận chuyên gia và góp ý dự thảo báo cáo
- Hoàn thiện báo cáo nghiên cứu bản tiếng Việt theo Kế hoạch triển khai đã nêu trên

2. Trách nhiệm của Viện Light

- a. Thống nhất với tư vấn về đề xuất kỹ thuật, phương pháp Nghiên cứu, công cụ Nghiên cứu, và các nội dung kỹ thuật trong quá trình triển khai Nghiên cứu.
- b. Hỗ trợ tài chính cho hoạt động nghiên cứu.
- c. Thiết kế và tổ chức các hoạt động góp ý, đóng góp ý kiến đề cương nghiên cứu, báo cáo nghiên cứu, phản biện dự thảo báo cáo

3. Trách nhiệm của tổ chức Oxfam tại Việt Nam

- a. Cùng với LIGHT & Mnet tuyển chọn tư vấn, thống nhất với tư vấn về đề xuất kỹ thuật, phương pháp Nghiên cứu, công cụ Nghiên cứu, và các nội dung kỹ thuật trong quá trình triển khai Nghiên cứu
- b. Tham gia giám sát quá trình Nghiên cứu
- c. Phản biện dự thảo báo cáo, và hoàn thiện báo cáo.

VII. TIÊU CHÍ LỰA CHỌN TƯ VẤN

- Tư vấn/trưởng nhóm tư vấn có trình độ thạc sỹ/tiến sỹ lĩnh vực ASXH hoặc các lĩnh vực liên quan
- Có kinh nghiệm ít nhất 10 năm làm về các vấn đề ASXH hoặc các lĩnh vực liên quan
- Có kinh nghiệm nghiên cứu về ASXH hoặc các lĩnh vực liên quan
- Có hiểu biết và chuyên môn sâu về chính sách và thực trạng ASXH tại Việt Nam.
- Có hiểu biết về các Công ước, hiệp định, kinh nghiệm, thông lệ tốt quốc tế về ASXH

VIII. HỒ SƠ ỨNG TUYỂN

Nhóm nghiên cứu quan tâm gửi một bộ hồ sơ gồm:

1. Đề xuất nghiên cứu.
2. Đề xuất kinh phí.
3. CV và tóm tắt thông tin một vài nghiên cứu tương tự đã từng thực hiện.

Thông tin gửi về:

Email: ngoc.nguyenbich@lightvietnam.org

Nguyễn Bích Ngọc – Mạng Hành động vì lao động di cư Mnet

SĐT: 0973 460 646

Thời gian nhận hồ sơ: Trước 17:00 ngày 12.6.2020